

Sygn. akt I C 459/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 kwietnia 2015 r.

Sąd Okręgowy w Lublinie I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący SSO Piotr Jakubiec

Protokolant Małgorzata Siuda

po rozpoznaniu w dniu 7 kwietnia 2015 r. w Lublinie

na rozprawie

sprawy z powództwa P. K.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powódki P. K. kwotę 60.000 zł. (sześćdziesiąt tysięcy złotych 0/100) z ustawowymi odsetkami od dnia 20 kwietnia 2014 r. do dnia zapłaty;

II. oddala powództwo w pozostałej części;

III. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powódki P. K. kwotę 2.190 zł (dwa tysiące sto dziewięćdziesiąt złotych 0/100) tytułem zwrotu kosztów procesu;

IV. nakazuje ściągnąć od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sąd Okręgowy w Lublinie kwotę 2.625 zł (dwa tysiące sześćset dwadzieścia pięć złotych 0/100) tytułem części opłaty od pozwu;

V. nakazuje ściągnąć od powódki P. K. z zasądanego na jej rzecz w pkt I wyroku świadczenia na rzecz Skarbu Państwa – Sąd Okręgowy w Lublinie kwotę 875 zł (osiemset siedemdziesiąt pięć złotych 0/100) tytułem pozostałej części opłaty od pozwu.

Sygn. akt I C 459/14

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 6 maja 2014 roku powódka małoletnia P. K., reprezentowana przez matkę A. K. domagała się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwoty 80.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 20 kwietnia 2014 roku do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia pieniężnego. Nadto powódka domagała się zasądzenia na swoją rzecz kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powódka podniosła, że w dniu 25 września 2006 roku na skutek wypadku komunikacyjnego śmierć poniósł K. K. - ojciec powódki. Sprawca wypadku posiadał polisę ubezpieczenia OC wykupioną u pozwanego, w związku z czym pozwany posiada legitymację bierną. Sprawca wypadku został skazany za jego spowodowanie wyrokiem Sądu Rejonowego w Puławach z dnia 24 kwietnia 2007 r. Powódka podała, że śmierć ojca stanowiła dla niej silny wstrząs psychiczny. W chwili śmierci ojca miała zaledwie 9 lat, jego brak jest nadal silnie odczuwany. Zmarły był bardzo ważną osobą w życiu powódki. Przychodziła do niego ze swoimi problemami, zwracała się o radę, po

jego śmierci straciła oparcie, jakie w nim miała. Pozwany po zgłoszeniu przez powódkę szkody i przeprowadzeniu postępowania likwidacyjnego odmówił wypłaty zadośćuczynienia na rzecz powódki, uzasadniając to brakiem podstaw. W ocenie powódki stanowisko pozwanego jest błędne, a jej roszczenie znajduje oparcie w przepisach art. 448 kc w zw. z art. 23 i 24 kc.

W dniu 8 stycznia 2015 roku pozwany (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. złożył odpowiedź na pozew, w której nie uznał powództwa, wniósł o jego oddalenie oraz zasądzenia na swoją rzecz kosztów zastępstwa według norm przepisanych (odpowiedź na pozew k. 32-35 akt sprawy).

W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew pozwany podniósł, że w dacie zdarzenia obowiązujące przepisy nie przewidywały możliwości żądania zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej. W tej sytuacji brak jest podstaw do uznania roszczenia powódki. Dalej wywodził, że wbrew stanowisku powoda art. 448 kc w zw. z art. 24 kc stanowi podstawę do żądania zadośćuczynienia wyłącznie przez tego czyje dobro osobiste zostało naruszone czynem bezprawnym. W przedmiotowej sprawie delikt skierowany był przeciwko dobrom osobistym poszkodowanego w wypadku K. K., a nie dobrom osobistym powódki, które naruszone zostały jedynie w sposób pośredni. Pozwany wskazał również, że dopiero przez wprowadzenie w dniu 3 sierpnia 2008 roku art. 446 § 4 kc ustawodawca rozszerzył krąg uprawnionych i przedmiot ochrony, przyznając bliskim poszkodowanego poszczenie o zadośćuczynienie także za własną krzywdę niemajątkową, w tym za naruszenie więzi między rodzicem a dzieckiem, czy też do życia w rodzinie. Gdyby zatem możliwość zasądzenia zadośćuczynienia istniała wprost na gruncie przepisów obowiązujących przed powyższą zmianą jej wprowadzenie nie byłoby konieczne.

W toku postępowania strony podtrzymywały swoje stanowiska w sprawie, powódka popierała powództwo pozwany powództwa nie uznawał i wnosił o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

K. K. był ojcem P. K.. W dniu 25 września 2006 roku w miejscowości P. doszło do wypadku komunikacyjnego, w wyniku którego K. K. poniósł śmierć. Sprawcą wypadku był kierowca samochodu osobowego marki P. (...), nr rej. (...), który posiadał polisę ubezpieczenia OC wykupioną u pozwanego (okoliczność bezsporna).

Rodzina powódki składała się z czterech osób. Mieszkała ona z rodzicami i starszą siostrą. Ciężar utrzymania rodziny spoczywał na obojgu rodzicach, którzy wspólnie zajmowali się córkami. P. K. miała dobry kontakt z ojcem, łączyła ich silna więź. Razem spędzali wakacje, święta i wolny czas. Mieli wspólne zainteresowania, ojciec zainteresował córkę historią, pomagał jej w odrabianiu lekcji. Ojciec utrzymywał ją, finansował jej naukę. O wypadku dowiedziała się od matki, początkowo nie wierzyła w śmierć ojca, w miarę upływu czasu oswajała się z brakiem ojca. Po śmierci ojca P. K. korzystała z pomocy psychologicznej zapewnionej przez szkołę, nie chodziła do szkoły przez około dwa tygodnie. Obecnie P. K. mieszka tylko z matką, nadal odczuwa brak ojca, zwłaszcza w czasie uroczystości rodzinnych, często odwiedza grób ojca. (zeznania powódki: protokół elektroniczny z 13.01.2015 r. - 00:03:27 i k.168, k.177, zeznania świadka I. K. k. 176)

W dniu 17 marca 2014 roku powódka zgłosiła krzywdę pozwanemu, który po przeprowadzeniu postępowania likwidacyjnego odmówił wypłaty zadośćuczynienia (okoliczność bezsporna).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie zeznań powódki oraz świadka I. K., które nie były kwestionowane przez żadną ze stron i w ocenie Sądu również nie ma podstaw do podważania ich wiarygodności.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo jest zasadne w części.

Przedmiotowe zdarzenie, z którym powódka wiąże swoje roszczenie, miało miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 roku, tj. przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 30 maja 2008 roku o zmianie ustawy- Kodeks cywilny oraz niektórych

innych ustaw (Dz.U.08.116.731), tym samym w zakresie oceny skutków przedmiotowego zdarzenia należy stosować przepisy sprzed nowelizacji.

Przypomnieć i podkreślić należy również, że w orzecznictwie zarówno Sądu Najwyższego jak i sądów powszechnych przesądzona została zasada, zgodnie z którą najbliższemu członkowi rodziny zmarłego, w sytuacji kiedy jego śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 roku, przysługuje na podstawie art. 448 kc w związku z art. 24 § 1 kc zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę (vide uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2010 roku, sygn. akt III CZP 76/10, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2010 roku, sygn. akt IV CSK 307/09 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 14 grudnia 2007 roku, sygn. akt I ACa 1137/07). Przedstawiony wyżej pogląd w pełni podziela także Sąd orzekający w sprawie. Tym samym za chybione uznać należy zarzuty sformułowane przez pozwanego w odpowiedzi na pozew.

Za chybione uznać również należy argumenty, w których pozwany stara się wykazać, iż nie jest możliwe stosowanie w niniejszej sprawie art. 448 kc, ze względu na nieuprawnione rozszerzenie katalogu roszczeń związanych za śmierć osoby bliskiej ujętych *expressis verbis* w art. 446 kc. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 22 października 2010 roku, sygn. III CZP 76/2010, (OSNC 2011/B poz. 42), dokonując analizy skutków dodania przez ustawodawcę do art. 446 kc treści § 4 uznał, iż jedynie wzmacnia on pozycję najbliższego członka rodziny, jednak nie wyklucza dalszego stosowania w tym zakresie art. 448 kc, przy czym na podstawie art. 448 kc zadośćuczynienie pieniężne przysługuje najbliższemu członkowi rodziny za doznaną krzywdę także wtedy, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu przed dniem 3 sierpnia 2008 roku. Powyższe stanowisko co istotne zostało następnie ugruntowane w kolejnych orzeczeniach Sądu Najwyższego, w tym m.in. w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2010 roku, sygn. akt II CSK 248/2010, (Biul.SN 2011/3/13). Tym samym powódka jako podstawę swojego roszczenia mogła wskazywać art. 448 kc.

Pozwany, jako gwarant odpowiada w ramach umowy ubezpieczenia za działanie sprawcy objęte umową ubezpieczenia. Źródłem krzywdy jest czyn niedozwolony, którego następstwem jest śmierć. Krzywdą wyrządzoną zmarłemu jest utrata życia, dla osób mu bliskich jest to naruszenie dobra osobistego poprzez zerwanie więzi emocjonalnej. Spełnione zostały również pozostałe przesłanki, warunkujące możliwość zastosowanie wyżej wskazanego przepisu, a mianowicie bezprawne i zawinione działanie sprawcy naruszenia osobistego (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2002 roku, sygn. akt V CKN 1581/2000 OSNC 2004/4 poz. 53).

Przechodząc do oceny żądania pozwu wskazać należy, że z przepisu art. 24 § 1 kc wynika, iż nie każde naruszenie dobra osobistego umożliwia wystąpienie z roszczeniami ochronnymi. Jest to możliwe dopiero wtedy, gdy działanie naruszającego będzie bezprawne, tj. sprzeczne z prawem lub godzące w zasady współżycia społecznego. Ciężar wykazania, że nastąpiło naruszenie dobra osobistego, zgodnie z art. 6 kc spoczywa na powodzie. Pozwany zaś, w celu uwolnienia się od odpowiedzialności, może wówczas wykazać, iż jego działanie naruszające dobro osobiste powoda nie ma charakteru bezprawnego.

O bezprawności decyduje zatem wyłącznie kryterium obiektywne. Zagrożenie naruszenia lub naruszenie dobra osobistego zostanie uznane za bezprawne, jeżeli jest ono sprzeczne z szeroko rozumianym porządkiem prawnym, a więc z normami prawnymi lub regułami postępowania wynikającymi z zasad współżycia społecznego

Z art. 24 kc wynika domniemanie bezprawności, co w sposób korzystny dla pokrzywdzonego wpływa na rozłożenie ciężaru dowodu oraz ryzyka niewyjaśnienia okoliczności stanu faktycznego, od których bezprawność zależy. Z domniemania bezprawności pokrzywdzony korzysta więc zawsze wtedy, gdyby bez tego domniemania ochrona nie byłaby mu przyznana.

W świetle powyższych rozważań mając na uwadze poczynione wyżej ustalenie faktyczne, należy wskazać, że działanie sprawcy wypadku, za które odpowiedzialność ponosi pozwany było bezprawne i zawinione.

Dalej należy wskazać, że katalog dóbr osobistych, wynikający z art. 23 kc, ma charakter otwarty. Przepis ten wymienia dobra osobiste człowieka pozostające pod ochroną prawa cywilnego w sposób przykładowy, uwzględniając te dobra, które w praktyce mogą być najczęściej przedmiotem naruszeń. Nie budzi jednak wątpliwości, że przedmiot ochrony

oparty na podstawie art. 23 i 24 kc jest znacznie szerszy. Należy uznać, że ochronie podlegają wszelkie dobra osobiste rozumiane jako wartości niematerialne związane z istnieniem i funkcjonowaniem podmiotów prawa cywilnego, które w życiu społecznym uznaje się za doniosłe i zasługujące z tego względu na ochronę. W judykaturze uznano, że do katalogu dóbr osobistych niewymienionych wprost w art. 23 kc należy np. pamięć o osobie zmarłej, prawo do intymności i prywatności życia, prawo do planowania rodziny lub płeć człowieka.

Nie ulega żadnym wątpliwościom, że rodzina, jako związek najbliższych sobie osób, które łączy szczególna więź wynikająca z zawarcia małżeństwa, czy też pokrewieństwa, podlega prawnej ochronie. Dodać również należy, że dobro rodziny jest nie tylko wartością powszechnie akceptowaną społecznie, ale także wartością uznaną za dobro podlegające ochronie prawnej. Ustawodawca w art. 71 Konstytucji RP wskazał jednoznacznie, że Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej ma obowiązek uwzględniania dobra rodziny. Dobro rodziny wymienia także art. 23 kro, zaliczając obowiązek współdziałania dla dobra rodziny do podstawowych obowiązków małżonków. Wynika z tego, że więź rodzinna odgrywa doniosłą rolę, zapewniając członkom rodziny m.in. poczucie stabilności, wzajemne wsparcie obejmujące sferę materialną i niematerialną oraz gwarantuje wzajemną pomoc w wychowaniu dzieci i zapewnieniu im możliwości kształcenia. Należy zatem przyjąć, że prawo do życia rodzinnego i utrzymania tego rodzaju więzi stanowi dobro osobiste członków rodziny i podlega ochronie na podstawie art. 23 i 24 kc (vide uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2010 roku, sygn. akt IV CSK 307/09).

Reasumując powyższe rozważania, należy wskazać, iż spowodowanie wypadku komunikacyjnego, w którym śmierć poniósł ojciec powódki było zawinionym i bezprawnym naruszeniem ich dóbr osobistych przejawiającym się naruszeniem prawa do życia i wychowywania się w pełnej rodzinie oraz prawa do utrzymania więzi rodzinnych, uczuciowych i emocjonalnych między dzieckiem a rodzicem.

Należy także wskazać, że na podstawie art. 448 kc kompensowana jest krzywda, a więc szkoda niemajątkowa wywołana naruszeniem dobra osobistego, polegająca na fizycznych dolegliwościach i psychicznych cierpieniach pokrzywdzonego. Co istotne, Sąd nie ma obowiązku zasądzenia zadośćuczynienia w każdym przypadku wyrządzenia krzywdy naruszeniem dobra osobistego. Fakultatywny charakter zadośćuczynienia za krzywdę nie oznacza jednak dowolności organu stosującego prawo co do możliwości korzystania z udzielonej mu kompetencji (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 2006 roku, sygn. akt II PK 245/05, z dnia 17 stycznia 2001 roku, sygn. akt II KKN 351/99).

Ustalenie krzywdy ma podstawowe znaczenie dla określenia odpowiedniej sumy, która miałaby stanowić jej pieniężną kompensatę. W żadnym razie ustalony stopień utraty zdrowia nie jest równoznaczny z rozmiarem krzywdy i wielkością należnego zadośćuczynienia (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2005 roku, sygn. akt I PK 47/05).

Przy oznaczeniu zakresu wyrządzonej krzywdy za konieczne uważa się uwzględnienie rodzaju naruszonego dobra, zakresu, tj. natężenia i czasu trwania, naruszenia, trwałości skutków naruszenia, stopnia ich uciążliwości, a także stopnia winy sprawcy i jego zachowania po dokonaniu naruszenia (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2006 roku, sygn. akt IV CSK 99/05, z dnia 1 kwietnia 2004 roku, sygn. akt II CK 131/03, z dnia 19 sierpnia 1980 roku, sygn. akt IV CR 283/80 oraz z dnia 9 stycznia 1978 roku, sygn. akt IV CR 510/77).

Wysokość zadośćuczynienia nie powinna natomiast zależeć od sytuacji majątkowej zmarłego. Roszczenia materialne z tym związane dochodzone są na odrębnej podstawie, jaką stanowi art. 446 § 3 kc. W każdym zaś wypadku ocena wysokości zadośćuczynienia powinna zostać dokonana z uwzględnieniem okoliczności, że śmierć każdej osoby jest zdarzeniem pewnym, które prędzej czy później musi nastąpić. Tym samym zadośćuczynienie rekompensuje w istocie często jedynie wcześniejszą utratę członka rodziny.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy, zauważając jednocześnie podobieństwo treści art. 446 § 4 kc z art. 448 kc w zw. z art. 23 kc, trzeba wskazać, że powódka z całą pewnością mogła liczyć na wszelkie możliwe wsparcie ze strony zmarłego ojca. W wyniku jego przedwczesnej śmierci rodzina doznała wielkiej straty. Powódka mogła liczyć na ojca w trudnych chwilach i to on, gdyby żył, stanowiłby dla niej podporę w trudnych chwilach. Powódka w dacie śmierci ojca nie była samodzielna, wymagała stałego wsparcia, pomocy, jakie zapewniał jej ojciec i stan taki

trwałby przez wiele lat. To do ojca zwracała się o radę, ojciec wpływał na rozwój jej osobowości, przekazywał jej swoje pasje i wartości. Znamiennym jest, że powódka ciągle pamięta i żywo reaguje bólem na wspomnienie ojca.

Powyższe okoliczności przemawiają w ocenie Sądu za koniecznością zasądzenia zadośćuczynienia, jednak nie w pełnej dochodzonej pozwem wysokości, tj. 80.000 zł, lecz w części - 60.000 zł. Istotne znaczenie ma fakt, że - jak wynika z zeznań świadka - powódka obecnie nie doznaje intensywnych cierpień związanych ze śmiercią ojca, korzystała w niewielkim zakresie z pomocy psychologa, obecnie nie wymaga pomocy psychologicznej.

Z tych też względów Sąd uwzględnił powództwo do kwoty 60.000 zł.

W zakresie odsetek, należy odwołać się do treści art. 481 § 1 kc w zw. z art. 817 § 1 kc. Sąd zasądził zatem odsetki od dnia 20 kwietnia 2014 roku.

Sąd Okręgowy w pełni podziela zasadę przyznawania odsetek wynikającą z treści wyroku Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2010 r. w sprawie II CSK 434/09, w którym Sąd Najwyższy stwierdził „jest zatem zasadą, że zarówno odszkodowanie, jak i zadośćuczynienie za krzywdę stają się wymagalne po wezwaniu ubezpieczyciela przez poszkodowanego (pokrzywdzonego) do spełnienia świadczenia odszkodowawczego (art. 455 § 1 k.c.). Od tej zatem chwili biegnie termin do odsetek za opóźnienie (art. 481 § 1 k.c.). Jednakże zasada ta doznaje wyjątków, które wynikają z przepisów art. 14 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych.” Z treści art. 14 ust. 1 w/w ustawy wynika, iż pozwany winien wypłacić odszkodowanie w terminie 30 dni, tym bardziej, iż zasada odpowiedzialności była niewątpliwa. Powódka zgłosiła szkodę w dniu 17 marca 2014 r, zatem w dniu 20 kwietnia 2014 r. jej roszczenie objęte pozwem było już wymagalne.

Rozstrzygnięcie o kosztach uzasadnia treść art. 100 w zw. z art. 98 § 1 i § 3 kpc i z art. 99 kpc wyrażająca zasadę odpowiedzialności za wynik sporu.

Powódka dochodziła pozwem kwoty 80.000 złotych. Zasądzono na jej rzecz 60.000 zł, zatem wygrała proces w 75 %.

Powódka poniosła w procesie koszty zastępstwa procesowego w kwocie 3.617 zł oraz opłatę od pozwu w wysokości 500 zł, oraz kosztów przesyłki w wysokości dwukrotności kwoty 8,40 zł. Sąd nie znalazł podstaw do uznania za koszty procesu wydatków związanych z kosztem przejazdu powódki i świadka do Sądu. Powódka nie była wzywana, zaś prawo do zwrotu kosztów przejazdu świadka przysługuje świadkowi. Łącznie zatem żądane koszty powódki wyniosły 4.133 zł (3.600 zł + 17 zł + 500 zł + 8,40 zł + 8,40 zł), z czego 75 % stanowi 3.099 zł. Pozwany poniósł koszty w wysokości kosztów zastępstwa, z czego 25 % stanowi 905 zł. Różnica obu kwot, a więc około 2.190 zł stanowi wartość należnych powódce od pozwanego kosztów procesu.

Wysokość kosztów zastępstwa procesowego ustalono na podstawie § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radcy prawnego oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu.

Sąd, na podstawie art. 113 ust. 1 u.k.s.c. w zw. z art. 98 kpc, nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 2.625 zł złotych tytułem opłaty od pozwu.

Pozostałą część opłaty od pozwu należało ściągnąć od powódki – z zasądzonych na jej rzecz świadczenia (art. 113 ust. 2 u.k.s.c.) proporcjonalnie do przegranej w procesie.

Mając powyższe na względzie Sąd orzekł jak w sentencji.